

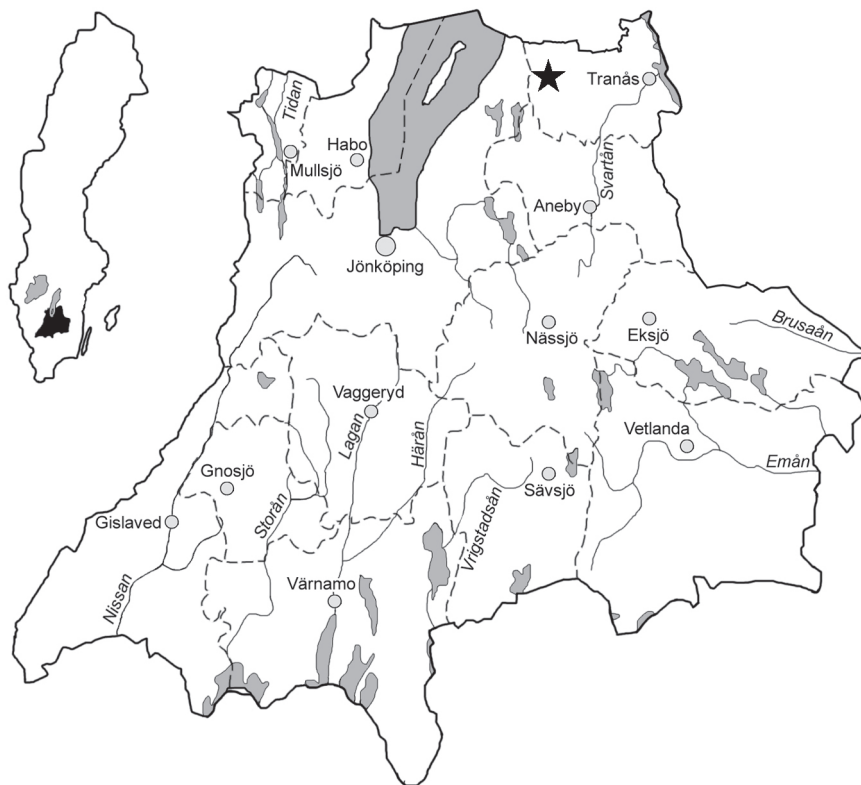
Adelöv 6:2 och Nostorp 5:1

Arkeologisk utredning etapp 1 inför utvidgning av
bergtäkt, Adelövs socken i Tranås kommun, Jönköpings
län

Adelöv 6:2 och Nostorp 5:1

Arkeologisk utredning etapp 1 inför utvidgning av bergtäkt, Adelövs socken
i Tranås kommun, Jönköpings län

Rapport, foto och ritningar: Jörgen Gustafsson
Grafisk design: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

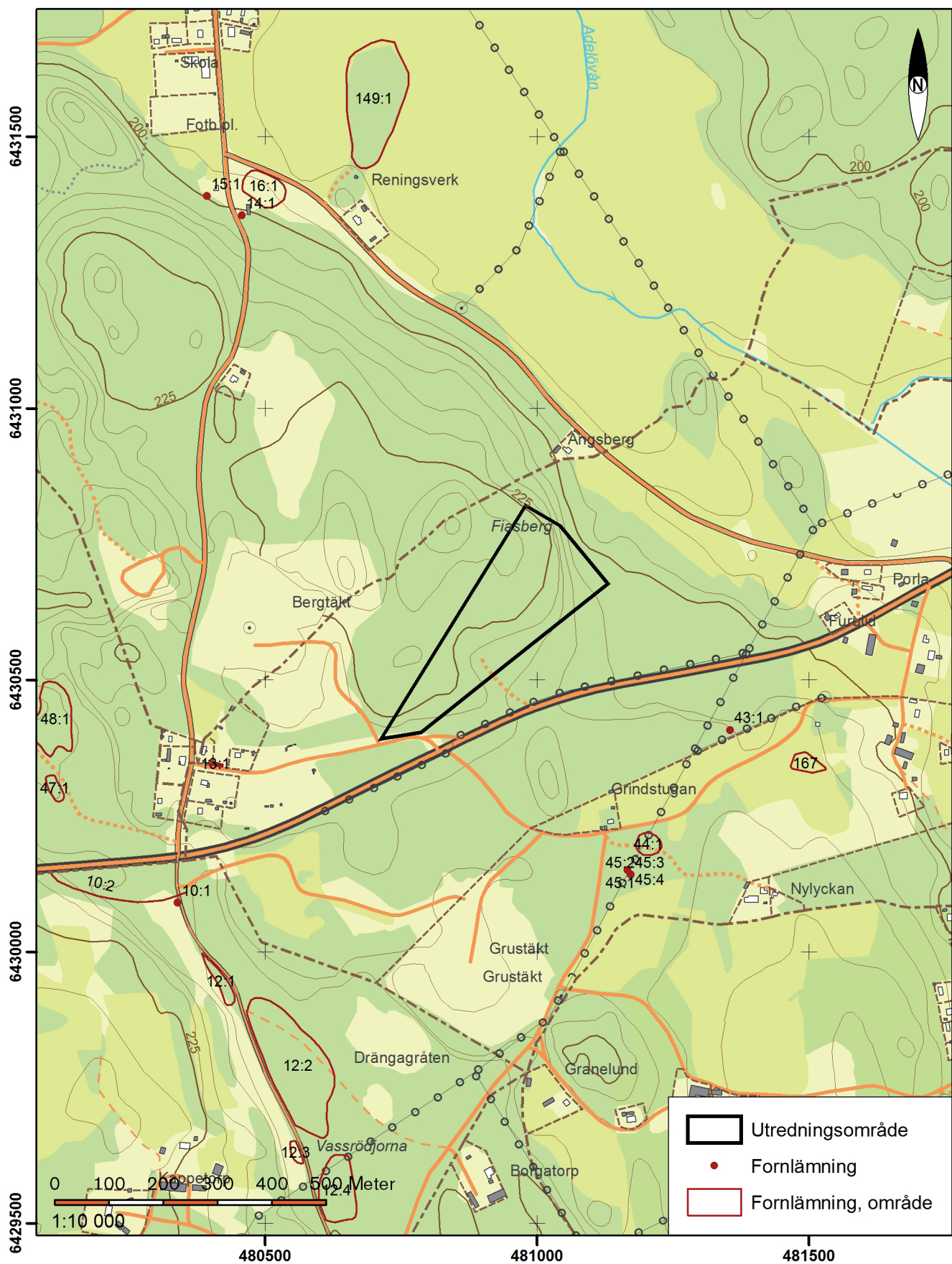
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2013

Innehåll

Inledning.....	5
Målsättning och metod	5
Topografi.....	5
Fornlämnings- och kulturmiljö.....	5
Resultat.....	7
Sammanfattning.....	7
Åtgärdsförslag.....	7
Lämningsstabell.....	8
Administrativa uppgifter.....	9
Referenser.....	10

FIGUR 1. Utdrag ur din digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000

Inledning

Jönköpings läns museum har under september månad 2013 genomfört en arkeologisk utredning på fastigheterna Adelöv 6:22 och Nostorp 5:1 med anledning av planerad utvidgning av bergtäkt. Utredningsområdet är 61 500 kvadratmeter. och beställare var Örserums åkeri AB. Fält- och rapportansvarig arkeolog var Jörgen Gustafsson, Jönköpings läns museum.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen var att ta reda på om det fanns fasta forn- eller kulturlämningar i området som inte var kända sen tidigare. Samt att ge länsstyrelsen underlag att bedöma om det finns områden som kan innehålla under mark dolda lämningar, t.ex. gravar eller boplatslämningar. Uppdraget genomfördes genom en okulär fältinventering av området Påträffade objekt mättes in med handburen GPS.

Topografi

Hela området ligger i en sydösts lutning upp mot en bergplata. Områdets södra del har formats av morän som bildar ett delvis utskuret landskap medan den norra delen till stor del består av en kraftig sluttning med ställvis berg i dagen. Området är till största del bevuxet med uppvuxen skog men också till viss del av granplantering.

Fornlämnings- och kulturmiljö

Det aktuella bergtäktsområdet är beläget i en bygd med rika spår efter aktivitet från förhistorisk tid och medeltid. Ca 250 meter åt öster finns gravfälten Adelöv 47:1 och 48:1 med sammanlagt 55 gravar från äldre och yngre järnålder, och 400-800 meter söder om verksamhetsområdets gräns finns gravfältet Adelöv 12:1-4 med sammanlagt ca 200 gravar från framför allt yngre järnålder. I nordsydlig riktning gick tidigare en av huvudvägarna från Östergötland och genom Småland förbi Adelöv kyrka och vidare ner mot vägkorsningen med väg 133 mellan Gränna och Tranås. Vägen hade betydelse under medeltid och framåt och utgjorde en lokaliseringsfaktor för den marknad som kom att etableras år 1734 i Adelöv med årliga marknadsdagar. Längan om tolv marknadsbodar har fornlämningsnummer, Adelöv 13:1.

Vid en arkeologisk utredning, etapp 2 inom fastigheten Nostorp 1:4 år 2009 framkom elva stolphål och två härdar, lämningar av förhistorisk karaktär (Hylén 2009). Kanske var lämningarna spår efter de gårdar som beboddes av de människor som gravlades på de ovan nämnda gravfälten.

Det rika gravbeståndet kring marknadsplatsen och prästgården har gjort att området strax söder och väster om verksamhetsområdet har pekats ut som ett riksintresse för kulturmiljövården, nummer 84. Tåktverksamhet har en viss tradition i socknen. Ca 400 meter norr om verksamhetsområdet ligger Adelöv 149:1, en lertåkt där lera togs till den tegelugn som fanns lite längre norrut (Adelöv 17:1). Det är således en rik fornlämningsmiljö som återfinns kring det aktuella verksamhetsområdet, en miljö som tillika har bedömts som riktintressant.

Resultat

I områdets södra del påträffades två ensamliggande röjningsrösen (Id 4 och 5) av yngre karaktär. Ca 40 meter väster om dessa ligger ytterligare ett röjningsröseområde (Id 1), med ca 12 röjningsrösen av sentida karaktär, dock utanför utredningsområdet, men noteras ändå med tanke på att dessa inte var registrerade sedan tidigare. 40 meter NO därom, på områdets lägst belägna del, påträffades ett röjningsröseområde (Id 3), ca 110 x 60 m bestående av ca 30 röjningsrösen av sentida karaktär. Ytterligare ca 70 öster ut låg ett mindre röjningsröseområde (Id 2), ca 50 x 25 meter, bestående av ca 20 röjningsrösen, även dessa av sentida karaktär.

PÅTRÄFFADE LÄMNINGAR

Objekt nr /Karta	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Åtgärdsförslag
Id 1	Fossil åker	Röjningsröseområde bestående av ca 12 röjningsrösen, 2-4 i diam och 0,3-0,5 m h. Stenstorlek 0,1-0,3 m i diam. De flesta är övertorvade. Ligger ej inom utredningsområdet.	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn
Id 2	Fossil åker	Röjningsröseområde bestående av ca 30 röjningsrösen, vanligast 2-4 m i diam och 0,2-0,4 m h. Stenstorlek 0,1- 0,4 m i diam. Delvis övertorvade. Norra delen av området är markberett.	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn
Id 3	Fossil åker	Röjningsröseområde bestående av ca 20 röjningsrösen, 2-4 m i diam och 0,2-0,4 m h. Stenstorlek 0,15- 0,3 i diam. Området är delvis markberett.	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn
Id 4	Röjningsröse	Röjningsröse runt, 4 m i diam och 0,3 m h. Övertorvat	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn
Id 5	Röjningsröse	Röjningsröse runt, 3 m i diam och ca 0,3 m h, övertorvat	Övrig kulturhistorisk lämning	Hänsyn

FIGUR 3. Tabell över nypåträffade kulturlämningar. Förklaring till tabellen återfinns i slutet.

Förklaringar

Antikvarisk bedömning

Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som enligt rådande praxis vid registreringstillfället inte utgör fast fornlämning men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Annan lagstiftning kan även vara rådande och ge lämningen ett skydd.
-------------------------------	---

Sammanfattning

Jönköpings läns museum har under september månad 2013 genomfört en arkeologisk utredning på fastigheterna Adelöv 6:22 och Nostorp 5:1 med anledning av planerad utvidgning av bergtäckt. Vid inventeringen påträffades två röjningsröseområden och två ensamliggande röjningsrösen inom utredningsområdet. Ytterligare ett röjningsröseområde påträffades utanför utredningsområdet.

Åtgärdsförslag

Då inga fasta fornlämningar påträffades inom utredningsområdet anser Jönköpings läns museum att ytterligare åtgärder inte är aktuella.

Länsmuseet har samrått med Länsstyrelsen angående åtgärdsförslagen.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:431-5233-2013
 Länsstyrelsens beslutsdatum:2013-09-16
 Jönköpings läns museums dnr:219/2013
 Beställare:Örserums åkeri AB
 Fält och rapportansvarig:Jörgen Gustafsson
 Fältarbetstid:2013-10-31
 Län:Jönköpings län
 Kommun:Tranås kommun
 Socken:Adelöv socken
 Fastighetsbeteckning:Adelöv 6:22, Nostorp 5:1
 Belägenhet:65E 3iS
 Koordinater:N6430572, E480905
 Koordinatsystem:SWEREF 99
 Undersökningsyta:6,3 ha

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Tryckta källor

Hylén, H. 2009. *Nostorp 4:1: arkeologisk utredning inför planerad byggnation av frikyrka inom fastigheten Nostorp 4:1*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2009:77, Jönköping

Jönköpings läns museum har under september månad 2013 genomfört en arkeologisk utredning på fastigheterna Adelöv 6:22 och Nostorp 5:1 med anledning av planerad utvidgning av bergtäkt. Vid inventeringen påträffades två röjningsröseområden och två ensamliggande röjningsrösen.